

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук, професора Мердової Ольги Миколаївни на дисертацію Вітвіцької Наталії Володимирівни на тему «Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Продовження реалізації проєкту «Поліцейський офіцер громади» вже декілька років поспіль визначено одним із пріоритетів діяльності Національної поліції України за напрямом «Безпечна громада та формування безпечного середовища», що підкреслює важливість розвитку інституту поліцейських офіцерів громад, як першої компетентної ланки співпраці поліції з населенням. Крім того, проблема підвищення ефективності адміністративної діяльності поліції взагалі, і діяльності поліцейських офіцерів громад, зокрема, сьогодні, як ніколи, актуальна. Пов'язано це з цілою низкою актуальних питань, що виникають у сфері діяльності Національної поліції України, особливо в умовах воєнного стану, де ефективність взаємодії поліції з місцевими громадами є критично важливою для забезпечення правопорядку, публічної безпеки та підтримки стабільності.

По-перше, в Україні триває реформа децентралізації, яка передає значні повноваження та відповідальність на місцевому рівні. У цих умовах поліцейський офіцер громади стає ключовою ланкою у забезпеченні правопорядку, адаптованого до специфічних потреб конкретної громади, а визначення його адміністративно-правового статусу дозволяє чітко окреслити межі повноважень, відповідальності та взаємодії з органами місцевого самоврядування, що є фундаментальним для ефективної реалізації децентралізаційних процесів у сфері безпеки.

По-друге, одним із головних запитів населення на сьогоднішній день є якісні і доступні поліцейські послуги. Оскільки поліцейські офіцери громад є максимально інтегрованими представниками поліції у громаду, то рівень задоволеності населення наданням поліцейських послуг напряму залежить від

їх діяльності.

По-третє, з часу запровадження інституту поліцейських офіцерів громад виникає безліч практичних питань, пов'язаних із їх повноваженнями, взаємодією з іншими підрозділами поліції, органами місцевого самоврядування, а також з правовим регулюванням їх діяльності. Рецензоване дослідження, яке вивчає адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади, безумовно, сприятиме виявленню прогалин, колізій та розробці пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових засад та правозастосовної практики названих суб'єктів поліцейської діяльності.

По-четверте, актуальність теми запропонованого дослідження обумовлена важливістю запровадження міжнародного досвіду та євроінтеграційними прагненнями нашої держави. Україна орієнтується на європейські стандарти поліцейської діяльності, що передбачають розвиток поліції «community-oriented» (орієнтованої на громаду). Дослідження адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади в контексті міжнародного досвіду дозволяє імплементувати кращі практики та адаптувати їх до українських реалій, що є важливим кроком на шляху європейської інтеграції України.

Крім того, наукова малодослідженість проблематики адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади в адміністративно-правовій доктрині та поліцействі, незважаючи на широкі фундаментальні праці з загальних питань діяльності поліції, у тому числі підрозділів превентивної діяльності, робить обрану тему вкрай актуальною. Фрагментарність і поодинокі дослідження у цій сфері лише підтверджують обґрунтованість вибору напряму роботи.

Таким чином, розробка та наукове обґрунтування адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади є нагальним завданням, від вирішення якого залежить не лише подальший розвиток реформи Національної поліції України, а й забезпечення якісно нового рівня безпеки та правопорядку в українських громадах.

Зв'язок роботи з науковими програмами та планами, зокрема із Цілями сталого розвитку України до 2030 року, Національною стратегією у сфері прав людини, а також Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки, додатково підкреслює її відповідність державним пріоритетам та актуальність у контексті сучасних наукових та практичних завдань.

Отже, тема дисертації Н.В. Вітвіцької є беззаперечно актуальною, методологічно цілісною та практично значущою, а її реалізація становить вагомий внесок у розвиток адміністративно-правової доктрини України та правозастосовної діяльності Національної поліції України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення зі змістом дисертації Н.В. Вітвіцької дозволяє зробити висновок, що наукові положення, висновки та пропозиції, сформульовані у роботі, є результатом глибокого дослідження, яке відзначається внутрішньою логічною і методологічною цілісністю та міждисциплінарною глибиною. Дисертанткою чітко визначено об'єкт і предмет дослідження, які зумовили постановку релевантної наукової мети – на основі теорії адміністративного права, теорії поліцейстики, чинного законодавства й узагальнення практики її застосування встановлення теоретичних основ й особливостей адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади та вироблення пропозицій щодо покращення та удосконалення нормативно-правових актів, що визначають адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади.

Заявлені у вступі завдання повністю вирішено у змісті розділів, що свідчить про цілісність авторської концепції. Висновки, сформульовані наприкінці кожного з розділів, не є декларативними, а впливають із проведеного аналізу, зокрема шляхом застосування системного, порівняльного та функціонального підходів. Наукові рекомендації дисертантки не зводяться до загальних міркувань, а мають прикладну цінність – вони конкретизовані у вигляді пропозицій щодо удосконалення законодавства та практичних

рекомендацій щодо удосконалення діяльності поліцейських офіцерів громад.

Достатньою, враховуючи малодослідженість предмету наукового аналізу, є джерельна база дисертаційного дослідження, зокрема її науково-теоретична, нормативна та емпірична основа. Список використаних джерел дисертаційної роботи складає 241 посилання, з-поміж яких Конституція та закони України, інші нормативно-правові акти України, міжнародні нормативно-правові акти, довідкова та енциклопедична література, наукові праці українських та зарубіжних вчених. При чому варто наголосити на тому, що 27% із проаналізованих авторкою джерел, складає іншомовна література!!!

Методологія дисертаційного дослідження Н.В. Вітвіцької ґрунтується на інтегрований системі філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, а також на застосуванні різноманітних прийомів і засобів наукового пізнання. Так, авторкою у проведеному дослідженні використано діалектичний, логіко-семантичний, порівняльний, аналітичний та системно-структурний методи, а також методи аналізу, синтезу. Комплексне використання цього інструментарію забезпечило досягнення поставленої мети та отримання достовірних і науково обґрунтованих результатів дослідження.

Структура дисертаційної роботи є логічною та обґрунтованою, відповідає поставленим меті та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Розділи та підрозділи дисертаційного дослідження системно взаємопов'язані між собою. Обрана структура дослідження дозволила дисертантці докладно дослідити адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади.

Вищенаведене у сукупності дозволяє стверджувати про те, що науковий рівень дисертації Н.В. Вітвіцької – високий, отримані здобувачкою результати дослідження характеризуються науковою новизною, вони переконливо обґрунтовані та відповідають темі роботи, поставлене дисертанткою наукове завдання виконане на високому рівні, з аналізу тексту дисертації простежується досконале оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності. Усі

положення, висновки і рекомендації, сформульовані у роботі, базуються на доказовому аналізі, узгоджені із завданнями дисертації та становлять важливий внесок у розвиток адміністративно-правової науки та правозастосовної практики Національної поліції України.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження Н.В. Вітвіцької є одним із перших в українській адміністративно-правовій науці комплексних досліджень, в результаті якого системно проаналізовано адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади, охарактеризовано його елементи та запропоновано шляхи удосконалення напрямів, інструментарію та законодавства щодо правового забезпечення адміністративно-правового статусу названого суб'єкта поліцейської діяльності.

Результати дослідження засвідчують наявність новизни, що виноситься на публічний захист.

Істотною новацією є авторське визначення поняття адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади. Це положення є центральним і має фундаментальне значення для подальших наукових розвідок та правозастосовної діяльності. Дисертантка не просто пропонує нове формулювання, а й закладає у нього комплексне розуміння статусу, враховуючи його унікальний гібридний характер – поєднання функцій поліцейського та активного учасника життя громади. До того ж запропоноване визначення враховує нові безпекові реалії, в яких працює Національна поліція України, оскільки авторка обґрунтовано підкреслює, що статус поліцейського офіцера громади включає розширені функції, такі як: участь у заходах оборони, надання домедичної допомоги, функції рятувальника.

Істотно новим є також підхід Н.В. Вітвіцької до комплексного осмислення іміджевої складової юридичної відповідальності поліцейського офіцера громади. Авторка обґрунтовано стверджує, що публічна поведінка поліцейського офіцера громади має не лише юридичні, а й іміджеві наслідки, які безпосередньо впливають на рівень довіри до поліції в цілому. Такий підхід

є новим для української адміністративної науки, адже вперше виводиться залежність: «довіра до інституції → через добросесність персоналії». Це положення має важливе значення для формування нової етики поліцейської служби.

Оригінальною вважаємо авторську позицію щодо інституалізації міжнародного досвіду та ролі Європейського кодексу поліцейської етики. Авторка справедливо акцентує, що цей акт хоча й не імплеметований в Україні, проте має характер морального стандарту прямої дії. Такий підхід дозволяє визнати за етичними нормами потенціал джерела права в контексті *soft law*, що є важливим для євроінтеграції в сфері поліцейської етики.

Заслуговує на увагу пропозиція здобувачки щодо перегляду класичної моделі адміністративно-правової діяльності поліції, запропонувавши більш партисипативну, превентивну і соціально інтегровану модель. Особливо важливим є виведення освітньої, комунікаційної та соціальної функції в центр компетенції поліцейського офіцера громади. Це дає можливість формалізувати неформальні практики взаємодії з громадою; адаптувати нормативні акти до сервісної моделі поліцейської діяльності; посилити гуманістичний зміст правозастосування. Крім того, слід наголосити на тому, що дисертантка не обмежується констатацією важливості взаємодії поліцейського офіцера громади з органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства, а розробляє конкретні підходи та інструменти такої діяльності, що є надзвичайно актуальним для побудови довіри, спільного вирішення безпекових проблем та формування безпечного середовища на місцевому рівні.

Серед результатів, які вирізняються концептуальною новизною, вважаємо, доцільно виокремити: розроблену та обґрунтовану нову класифікацію повноважень поліцейського офіцера громади; адаптування загальноновизнаних принципів поліцейської діяльності та їх застосування з урахуванням специфіки діяльності поліцейських офіцерів громад; висновок про доцільність вдосконалення системи професійної підготовки, матеріально-технічного забезпечення та цифровізації адміністративних процедур, а також

запровадження персоніфікованих профілів, аналітичних платформ і угод соціального партнерства в діяльності поліцейських офіцерів громад.

Наукова новизна дисертації також проявляється у нормативно орієнтованих пропозиціях щодо вдосконалення чинного законодавства – зокрема, у частині внесення змін та доповнень до підзаконних нормативно-правових актів МВС України щодо рекрутингу, підготовки та підвищення кваліфікації поліцейських офіцерів громад, а також обґрунтуванні прийняття Положення про діяльність поліцейського офіцера громади, авторський проєкт якого розроблено дисертанткою.

Отже, наукові положення, винесені на захист, мають концептуальний характер і становлять істотний внесок у розвиток науки адміністративного права та правозастосовної практики поліцейських офіцерів громад в умовах сучасних безпекових викликів, що постають перед Національною поліцією України.

Повнота висвітлення положень дисертації в опублікованих працях здобувача. Аналіз опублікованих праць дисертантки засвідчує, що основні наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні, пройшли апробацію через публікації в наукових виданнях та виступах на конференціях. Здобувачкою підготовлено дев'ять публікацій, серед яких п'ять наукових статей у фахових виданнях, включених до переліку, затвердженого Міністерством освіти і науки України (категорія «Б»), а також чотири тези доповідей, що були презентовані на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних заходах. Тематика публікацій безпосередньо відповідає предмету дисертації, охоплюючи ключові її аспекти.

Таким чином, положення дисертації одержали належну апробацію в науковому середовищі, що є свідченням відкритості дослідницької позиції авторки до фахової дискусії та підтверджує відповідність вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії.

Практичне значення отриманих результатів. Практична цінність дисертації Н.В. Вітвіцької є безсумнівною, оскільки її результати не лише

мають теоретичне значення, але й уже знайшли конкретне прикладне втілення в освітньому процесі та науково-дослідній сфері, що підтверджується відповідними актами, а також в подальшому можуть бути використані у практичній діяльності.

Зазначення про використання результатів дослідження під час викладання низки освітніх компонентів поліцейського спрямування, є вагомим підтвердженням науково-методичної цінності дослідження. Особливо важливою є наявність акта впровадження Національної академії внутрішніх справ, що свідчить про офіційне визнання та інтеграцію матеріалів дисертації в освітній процес провідного профільного закладу вищої освіти. Це забезпечує поширення новітніх знань та підходів серед майбутніх і діючих правоохоронців, сприяючи підвищенню їхньої професійної компетентності.

Використання результатів дослідження для подальших наукових розробок адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади, а також при підготовці підручника «Поліцейська діяльність» демонструє, що дисертація стала джерелом для розвитку наукової думки у відповідній галузі, закладаючи фундамент для нових досліджень та узагальнень. Це також свідчить про вагомий внесок у формування сучасної наукової літератури, яка є опорою для практичної діяльності та освітнього процесу.

Заявлене практичне значення в удосконаленні адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади є найбільш амбітним, але водночас потребує більшої конкретизації. Хоча цінність теоретичних напрацювань для практичного застосування є очевидною.

Мова та стиль дисертації. Відповідність спеціальності. Дисертація виконана українською мовою відповідно до вимог, установлених для здобувачів ступеня доктора філософії. Стиль викладення – науковий. Текст відзначається послідовністю, структурною логікою викладу, системним підходом до аналізу проблематики та належною аргументованістю викладених положень. Дослідження адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади є напрямом, що відповідає спеціальності 081 «Право».

Дотримання академічної доброчесності. Вивчення рукопису та анотації дисертаційної роботи дозволяє зробити висновок стосовно їх ідентичності та не дає підстав констатувати допущення дисертанткою фактів академічного плагіату або інших порушень вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень та відомостей. Наведене дозволяє позитивно оцінити дисертацію, її теоретико-методологічний рівень, самостійність написання, а також наявність елементів наукової новизни.

Зауваження до дисертації та дискусійні положення. Дисертаційне дослідження Н.В. Вітвіцької вирізняється високим рівнем теоретичної обґрунтованості та практичної цінності. Водночас окремі положення викликають наукову зацікавленість і можуть стати предметом подальшої академічної дискусії:

1. У підрозділі 1.2 авторка спочатку, аналізуючи наукові підходи до розуміння правового статусу, слушно зазначає, що «для конкретизації сутності правового статусу органу влади потрібно визначити зміст прав, обов'язків в поєднанні з гарантіями їх дотримання та юридичну відповідальність, як його базових елементів». Проте, пізніше, при безпосередньому визначенні «основних складових структури правового статусу поліцейського офіцера громади», дисертантка відносить до них лише «державно-владні повноваження, обов'язки та права», а гарантії правового захисту та юридичну відповідальність характеризує як такі, що «здебільшого формуються на базі універсальних положень... тому вони не є визначальними, але врахувати їх необхідно для повного розуміння визначення цього інституту». Така позиція створює певну внутрішню суперечність і нечіткість щодо того, які саме елементи авторка вважає визначальними та базовими для структури адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади. Це може призвести до розмивання чіткості концептуальних меж досліджуваного статусу.

2. У дисертаційному дослідженні авторкою доведено, що структура адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади охоплює

низку взаємопов'язаних елементів, які забезпечують ефективність і легітимність його діяльності, до яких нею віднесено: правосуб'єктність, повноваження, обов'язки, відповідальність та гарантії. В свою чергу другий розділ роботи безпосередньо присвячений розкриттю особливостей структури адміністративно-правового статусу, проте у ньому не визначено такий його елемент, як гарантії, хоча вони охарактеризовані у підрозділі 1.2., який присвячений загальнотеоретичним питанням адміністративно-правового статусу поліцейського офіцера громади. Така позиція, на нашу думку, є не зовсім виправданою.

3. Потребує уточнення позиція авторки щодо юридичної відповідальності поліцейських офіцерів громад, адже у підрозділі 2.3. нею розглядається п'ять видів відповідальності поліцейського офіцера громади: кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, матеріальна та дисциплінарна, проте у висновках на с. 226 нею зазначено, що «Відповідальність охоплює дисциплінарну, адміністративну, кримінальну й матеріальну сфери за перевищення повноважень або бездіяльність», а на с. 228 мова йде про чотири види – «дисциплінарна, адміністративна, кримінальна та цивільно-правова форми, забезпечують адекватність правового впливу до характеру та тяжкості правопорушення».

4. Потребує уточнення висновки дисертантки на с. 216 щодо доцільності розробки підзаконного акту, який би регламентував механізми етичної оцінки роботи поліцейського офіцера громади. Зокрема, що це буде за документ, хто буде забезпечувати проведення такої оцінки роботи і про які механізми буде йти в ньому мова.

Вказані побажання та зауваження не знижують цінності дослідження й мають дискусійний характер. Вони можуть бути предметом подальшого осмислення у наукових публікаціях авторки або пояснені під час публічного захисту дисертації.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Н.В. Вітвіцької на тему «Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади» є

актуальною самостійною завершеною кваліфікаційною працею, у якій здобувачкою на підставі самостійних досліджень отримано нові науково обґрунтовані результати, що забезпечують вирішення конкретного наукового завдання, яке має істотне значення як для правничої науки, так і для правозастосування. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та підготовлена з дотриманням вимог академічної доброчесності.

Таким чином, можна зробити висновок, що дисертація «Адміністративно-правовий статус поліцейського офіцера громади» за її актуальністю, науковою новизною, обґрунтованістю, достовірністю її положень, науковою та практичною значимістю отриманих результатів, повнотою їх висвітлення в опублікованих дисертанткою наукових публікаціях відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка – Вітвіцька Наталія Володимирівна за результатами успішного публічного захисту заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право зі спеціальності 081 Право.

**Офіційний опонент – завідувач кафедри
адміністративно-правових
дисциплін факультету №2
Донецького державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, професор**

Ольга МЕРДОВА